

УДК 811.111:37.03:316.4.063.3

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗІ ЗНАННЯМ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

О.В. Іванова¹

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей,
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ)
email: ok.ko176@gmail.com

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СО ЗНАНИЕМ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

О.В. Иванова

кандидат педагогических наук, доцент,
заведующая кафедрой английского языка для технических и агrobiологических специальностей,
Национальный университет биоресурсов и природоиспользования Украины (г. Киев)

PECULARITIES OF THE HIGHER EDUCATIONAL DEVELOPMENT WITH FOREIGN LANGUAGE KNOWLEDGE IN THE CONTEXT OF EUROINTEGRATION

O.V. Ivanova

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
the Head of the Department of English for Technical and Agrobiological Specialties,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv)

У статті розглядаються питання реформування вищої професійної освіти України в умовах євроінтеграційних процесів, зокрема зміни, що відбуваються у викладанні англійської мови в виші за вимогами сьогодення та окреслюються способи реалізації поставлених завдань. Автор пропонує вирішення питання якісного засвоєння студентами англійської мови шляхом внесення змін до змісту програм, застосування методики «експеренціального навчання», залучення іноземних викладачів до навчального процесу, інтенсивного використання мережі Інтернет на заняттях з іноземної мови тощо.

Ключові слова: євроінтеграція; вивчення іноземної мови; експеренціальне навчання; онлайн навчання.

В статье рассматриваются вопросы реформирования высшего профессионального образования Украины в условиях евроинтеграционных процессов, в частности изменения, которые происходят в преподавании английского языка в вузе по сегодняшним требованиям и вырисовываются способы реализации поставленных задач. Автор предлагает решение вопроса качественного усвоения студентами английского языка путем внесения изменений в содержание программы, использования методики «эксперенциального обучения», приобщение иностранных преподавателей к учебному процессу, интенсивного использования сети Интернет на занятиях по иностранному языку и т.д.

Ключевые слова: евроинтеграция; изучение иностранного языка; эксперенциальное обучение; онлайн обучение.

The article deals with the questions of reformation of higher professional education of Ukraine in the context of Eurointegrational processes, especially changes which have been happened in the teaching English in the higher school according to modern requirements, and ways of current issues' realization are determined. The author proposes the solution of the question of the students' effective English learning through the making changes in the curriculum's context, use of the methodology of "experiential education", involving foreign teachers to the educational process, intensive use of the Internet in the English lessons etc.

Keywords: Eurointegration; learning foreign language; experiential education; online education.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. Освіта як соціокультурний феномен формується під впливом потреб суспільства, оскільки вона завжди виконувала найважливіші суспільні функції. Сучасне європейське освітнє середовище характеризується динамічними системними та структурними змінами, спричиненими якісно новими цілями і завданнями професійної освіти та підготовкою висококваліфікованих фахівців зі знанням іноземних мов у країнах Євросоюзу. Вимоги, поставлені перед Україною в умовах євроінтеграційних процесів вимагають не лише новаторських рішень, а й постійного моніторингу для ефективного регулювання системи вищої освіти й своєчасного внесення необхідних змін. Завдання українського вишу сьогодні – реформувати вищу професійну освіту, що відповідає б вимогам сьогодення, стандартам Євросоюзу; відкрити нові можливості для євроінтеграції, тобто входження до єдиного європейського освітнього простору, що сприятиме розвитку науково-дослідної взаємодії, надасть можливість нашим висококваліфікованим спеціалістам конкурувати на європейському ринку праці.

На сучасному етапі розвитку суспільства виникла нагальна потреба формування європейського фахівця як людини, яка відкрита світові, з повагою ставиться до культури різних народів і готова до діалогу з іншими культурами, а також людини мобільної у розвитку й роботі, здатної сприймати нове, вчитися, розвиватися й самовдосконалюватися.

Метою нашої наукової роботи є аналіз і цілісна характеристика підготовки конкурентоспроможного фахівця зі знанням іноземних мов у вищій школі сучасної України у межах Євроінтеграції.

Аналіз досліджень і публікацій свідчить, що науковці приділяють належну увагу опануванню й досягненню міжнародних стандартів у підготовці фахівців та інтеграції до європейського освітнього простору. Так, Ю. Дем'янова висвітлює проблему особливості навчання іноземних мов студентів аграрних вишів в умовах Євроінтеграції України, де зосереджує свою увагу на оптимізації процесу іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі, визначає механізми підвищення якості надання освітніх послуг з іноземної мови у вітчизняних сучасних вишах [3]. О. Іванова досліджує англійську особистість в умовах євроінтеграційних процесів в Україні та визначає перспективні цілі й вимоги до такої особистості, що диктує сьогодення [4]. О. Пономаренко розкриває питання необхідності втілення загальноєвропейських профорієнтаційних тенденцій в навчальних закладах освіти на всіх етапах професійного розвитку та становлення особистості [5]. В. Ципко робить огляд питання вищої освіти у процесі інтеграції до Європейської освітньої системи, наголошуючи на тому, що одним з актуальних завдань сучасної освіти є суттєве оновлення змісту освіти, пошук, створення та застосування найефективніших сучасних форм і методів навчання для забезпечення високої якості знань студентів й створення єдиного європейського освітньо-наукового простору [6].

Та, незважаючи на велику кількість наукових розвідок із проблем євроінтеграційних процесів в освітньому середовищі України, питання все ж залишається актуальним і недостатньо вивченим та потребує подальшого аналізу й продуктивних рішень.

Виокремлення аспектів проблеми, що ще недостатньо вивчені. Останнім часом вища школа України зазнає значних змін, що пов'язані з нагальною потребою суспільства в якісних фахівцях з достатніми професійними знаннями, практичною підготовкою, цілісним світоглядом, які ефективно пристосовуватимуться до швидкоплинних змін на ринку праці та навчатимуться впродовж життя, щоб швидко вписуватись у світовий ринок праці. Оскільки науково-технічний прогрес постійно вимагатиме нових знань та вироблення на їхній основі стійких професійних

умінь і навичок, завданням сучасного викладача вишу є формування в студентів потреби постійного поповнення й оновлення знань.

Для того, щоб студент максимально зреалізував свій інтелектуально-творчий потенціал, йому необхідно дати свободу як у виборі дисциплін, так і в способах їх засвоєння. Таким чином, вітчизняна вища освіта внесла корективи в навчальні плани спеціальностей, де виокремлено курси за вибором студента, так звані вибіркові дисципліни, серед яких студенти мають можливість вибору поза межами нормативного блоку навчального плану. Закон України «Про вищу освіту», який набрав чинності у вересні 2014 року, гарантує українським студентам право самостійно обирати щонайменше 25% обсягу освітньої програми [1]. А тому важливо, щоб студенти з першого року навчання усвідомили постулат цілісності навчання; що навчальні дисципліни взаємопов'язані й є багатогранною системою, спрямованою на ефективну підготовку фахівців вищого рівня професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу. Згідно з національною програмою вивчення та популяризації мов «Go Global» «одним із головних інструментів приєднання України до ділового, освітнього, наукового та культурного простору країн Європейської спільноти є знання мов» [2]. Надзвичайно важливу роль в наш час відіграє знання англійської мови, адже англійська – це лідер серед мов Інтернету; це мова науки: 80% видань публікуються англійською мовою, усі міжнародні конференції, семінари однією з робочих мов мають англійську мову; це інструмент навчання для міжнародних освітніх закладів і онлайн-платформ; англійська – мова дипломатії: офіційна мова Європейського союзу, ООН, НАТО й Європейської Асоціації Вільної Торгівлі.

Важливо усвідомити те, що розв'язання комплексу завдань, пов'язаних з приєднанням України до європейського освітньо-наукового простору на основі підготовки майбутніх професіоналів знаходиться в площині рішень, спрямованих на новий інноваційний, науково-технологічний розвиток України. Це – перш за все, нова філософія освітньої діяльності, нові принципи організації навчального процесу, новий тип відносин між викладачем та студентом, це, зрештою нові технології опанування знань і повна прозорість навчального процесу [6].

У сучасних умовах подальшого розвитку набувають нові організаційні форми навчальної діяльності, методики навчання й виховання, що потребують теоретичного осмислення та методичної розробки в рамках сучасної освіти.

Кардинальних змін потребує і вивчення іноземної мови студентами нефілологічних спеціальностей. Основною метою навчання студентів іноземної мови за професійним спрямуванням є вирішення комунікативних завдань професійної сфери та використання іноземної мови як інструмента в цій діяльності.

Звичайно, викладачу іноземної мови у вищому закладі освіти в першу чергу необхідно переглянути робочу програму і замінити неефективні, некорисні теми типу «Моя країна», «Королівська родина», «Пори року», «Мій друг» на теми, що будуть актуальними для майбутніх фахівців певної галузі, адже основною метою програми з англійської мови за професійним спрямуванням є формування у студентів професійних мовних компетентностей, що сприятиме їхньому ефективному функціонуванню у культурному розмаїтті навчального та професійного середовищ. У першу чергу програма має практичне спрямування й націлена на набуття студентами професійної та функціональної комунікативної компетентностей у користуванні іноземною мовою. Так, для технічних спеціальностей важливими і цікавими для студентів стануть такі теми, як «Basic Tools», «Specialized Tools», «Measuring Tools», «Safety Equipment» тощо, що допоможуть майбутнім інженерам розібратися в сучасних приладах та обладнанні, його застосуванні й технічних характеристиках та, головне, використовувати знання іноземної мови за цільовим

призначенням із цікавістю та мотивацією. А отже, використання інноваційних методів навчання, таких як: ділова рольова гра, презентаційна й проектна робота, дискусії, проблемні завдання, ігрове проектування реальних професійних ситуацій, бріфінг-семінар тощо; застосування інформаційних технологій; англійські лекції від провідних фахівців міжнародних фірм з нагальних питань розвитку сучасних технологій; створення сприятливої дружньої атмосфери на заняттях з англійської мови сприяють інтенсифікації процесу ефективного вивчення іноземної мови.

У сучасній методиці викладання іноземних мов належна увага приділяється методиці «експеренціального навчання», тобто навчання шляхом отримання студентами власного досвіду з використанням іноземної мови для вирішення завдань професійної сфери. Така методика дає змогу студентів вивчати іноземну мову безпосередньо у процесі професійної активності. Таким чином вирішується проблема вивчення активної професійної вербальної комунікації з подальшим використанням набутих знань у трудовій діяльності. Так, складаючи діалог на тему «Customer's order» із завданням: You are a customer. Talk to your partner about:

- What item you are interested in
- What is included with the item
- What kind of engine the item has,

студенти презентують реальну ситуацію, вивчаючи фахову лексику, вирішують професійні завдання.

Залучення професорів та науковців із закордонних навчальних закладів до викладання фахових дисциплін для майбутніх фахівців є також проявом інтеграційних процесів в освіті. Така співпраця відкриває для студентів великі можливості: відкриття зарубіжних наукових досліджень в галузях професійних знань; консультування щодо досліджуваної проблематики; підвищення якості навчання іноземною мовою; змога продовження навчання за кордоном чи працевлаштування в міжнародних компаніях. Відповідно, нова методика вивчення іноземної мови потребує й нових технологій навчання, де окреме місце відводиться інтенсифікації навчання, що досягається за рахунок оптимального використання аудиторного й позааудиторного часу студентів і викладача, а також побудови навчального процесу з максимальною активізацією можливостей особистісних якостей тих, хто навчається. Корисними й ефективними стануть і спільні онлайн заняття зі студентами однакових спеціальностей з інших країн Європи чи США, що стали можливими завдяки спільноті соціальної мережі «Innovative teachers of English», де викладачі пропонують співпрацю й комунікацію під час skype-занять.

Європейська система навчання, що поступово витісняє вітчизняну систему, докорінно змінює ролі та взаємовідносини викладача й студентів в аудиторії та за її межами. В навчанні застосовується проблемно-пошуковий метод, де студент має вирішити низку завдань у рамках ділової активності, а викладач, у свою чергу, діагностує труднощі в оволодінні іноземною мовою, допомагає студентів їх подолати та самостійно підвищити рівень володіння іноземною мовою шляхом використання різних ресурсів, включаючи Інтернет, що, в свою чергу, потребує забезпечення наскрізної комп'ютеризації навчального процесу та створення комп'ютерних систем його підтримки.

У зв'язку з тим, що Болонська система навчального процесу передбачає велику кількість годин, відведену на самостійне вивчення дисципліни, автономність навчання у межах методики експеренціального навчання є необхідною й важливою її складовою. Автономне навчання розвиває в студентів вміння самостійного оволодіння іноземною мовою та спілкуванням нею. Цьому ж процесу сприяють електронні навчальні платформи Moodle або e-learn, де студенти мають змогу

самостійно опанувати й засвоїти розроблений викладачем електронний навчальний курс, перевірити свої знання за допомогою онлайн тестів та отримати відповідні оцінки в електронному журналі; а також Інтернет-ресурси, що надають студентам можливість самостійно відбирати інформацію з глобальної мережі Інтернет, вирішувати поставлені задачі та висловити своє бачення щодо вирішення проблем професійного характеру. Окрім того, Інтернет-ресурси є необхідною складовою засвоєння іноземної мови, оскільки вони використовуються для перегляду фахових відеофрагментів та читання автентичних наукових матеріалів за фахом іноземною мовою. Така робота збагачує словниковий запас студента й розвиває навички аудіювання, допомагає подолати мовний бар'єр та стати справжнім професіоналом зі знанням фахової іноземної мови.

Доступними й цікавими стали англomовні розмовні клуби, де студент має змогу в позааудиторний час долучитися до дискусії з хвилюючого його питання чи послухати думку експертів (носіїв мови) за круглим столом, висловити власне бачення проблеми та поставити запитання. Таким чином, умови самостійної роботи студентів максимально наближені до реальних умов професійної діяльності й забезпечують розвиток у них навичок роботи з іншомовною інформацією як дистанційно, так і в безпосередньому спілкуванні з носіями мови.

Отже, студенти українського вишу є активними учасниками навчального процесу, яких необхідно озброїти відповідними стратегіями ефективної роботи для досягнення поставленої мети – це й є одним з головних завдань викладача, щоб вони обрали саме ваш предмет, коли постануть перед свідомим вибором дисциплін і викладачів, остаточно увійшовши в європейський освітній простір.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Національна програма вивчення та популяризації іноземних мов «Go Global» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/go_global.pdf
3. Дем'янова Ю.О. Особливості навчання іноземних мов студентів аграрних вишів в умовах Євроінтеграції України / Ю.О. Дем'янова // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. - № 1, 2015. – С.35-37. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/52612>
4. Іванова О.В. Англomовна особистість в умовах Євроінтеграції України / О.В. Іванова // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. - № 1. – С. 3-7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/52370>
5. Пономаренко О.Г. Загальноєвропейські тенденції в профорієнтаційній роботі в Україні / О.Г. Пономаренко // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – Том 1. - № 2. – С. 50-53. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/55368>
6. Ципко В.В. Вища освіта України у процесі інтеграції до Європейської освітньої системи / В.В. Ципко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Pedagogica/53660.doc.htm

References

1. Zakon Ukrayiny «Pro vyshchu osvitu» [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Natsionalna programma vyvchennya ta populyarizatsiyi inozemnyh mov «Go Global» [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: http://reforms.in.ua/sites/default/files/go_global.pdf
3. Demianova Y.O. Osoblyvosti navchannya inozemnyh mov studentiv agrarnykh vyschiv v umovah yevrointegratsiyi Ukrayiny / Y.O. Demianova // Aktualni problemi pedagogiky, psykholohiyi ta profesiynoyi osvity. - № 1, 2015. – S.35-37. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/52612>

4. Ivanova O.V. Anglomovna osobystist' v umovah yevrointegratsiyi Ukrainy / O.V. Ivanova // Aktualni problemy pedagogiky, psykholohiyi ta profesiynoyi osvity. - № 1. – S. 3-7. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/52370>

5. Ponomarenko O.G. Zagalnoyevropeys'ki tendentsiyi v proforiyentatsiyiniy roboti v Ukraini / O.G. Ponomarenko // Aktualni problemy pedagogiky, psykholohiyi ta profesiynoyi osvity. – Tom 1. - № 2. – S. 50-53. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/55368>

6. Cipko V.V. Vishcha osvita Ukrainy u protsesi integratsiyi do Yevropejs'koyi osvitnioyi systemy/ V.V. Cipko. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Pedagogica/53660.doc.htm